

Ils pitschens spierts

Istorginas rumantschas sin DVD

■ L'onn 2005 han la Televisiun Rumantscha e la Lia Rumantscha edì in DVD per uffants che cuntegna set istorgettas dals quatter pitschens spierts Hendri, Tina, Albert e Gieri. Las istorgias curtas èn adattadas per in public giuven tranter quatter ed otg onns. Per il diever en scola primara ha la grupp da project «rg en scola» creà ina seria d'unitads didacticas tar las singulas aventuras.

Lunsch lunsch davent en in pajais lontan en il nordvest da l'Europa vivan quatter pitschens spierts en in grond chastè. Il pli gugent fan els termagls e cuan ora lumparias. Sch'i tuna e chamegia dentant la notg han perfin els tema e ston vegnir consolads.

Sch'i naiva han els in plaschaurin e prendan immediat la scarsola or dal tschaler. Atras las set istorgias vegn il public giuven ad enconuscher las atgnadads e preferenzas da Hendri, Tina, dal fomentà Albert – il spiert cun egliers – e da Gieri, ed el vegn era a scuvrir inqual misteri. Pertge, per exempel, daventan ils spierts alvs tut en ina giada oransch? E mangia il pesch d'Albert gugent puding da vaniglia?

«Urizitis» e zups secrets

Ils quatter spierts dorman e runcan tut pacific en lur letgs cur ch'in urizi s'avischina. Tina, Albert e Hendri giandan il spectacul vi dal tschiel. Avend tschiffa fom decidan ils trais da far ensolver. Mo Gieri manca. Finalmain arriva er el e sospira da la tema: «Ils chametgs...» «Ma ti na stos betg avair tema da l'urizi. Guarda, quant bel ch'el è!» al quietescha Tina. «E sch'il chametg ma tutga?» «Ma Gieri, quai capita uschè darar. Quai fiss propi disletg!» Ma gist en quel mument vegn il spiert tutgà d'in chametg. «Cun mai vai grondius. Jau ma sent plain forza», constatescha'l tut cuntent. Ma, oh Dieus, tut quai ch'el tutga, arsentà! Al sa la doctoressa Autsch gidar?

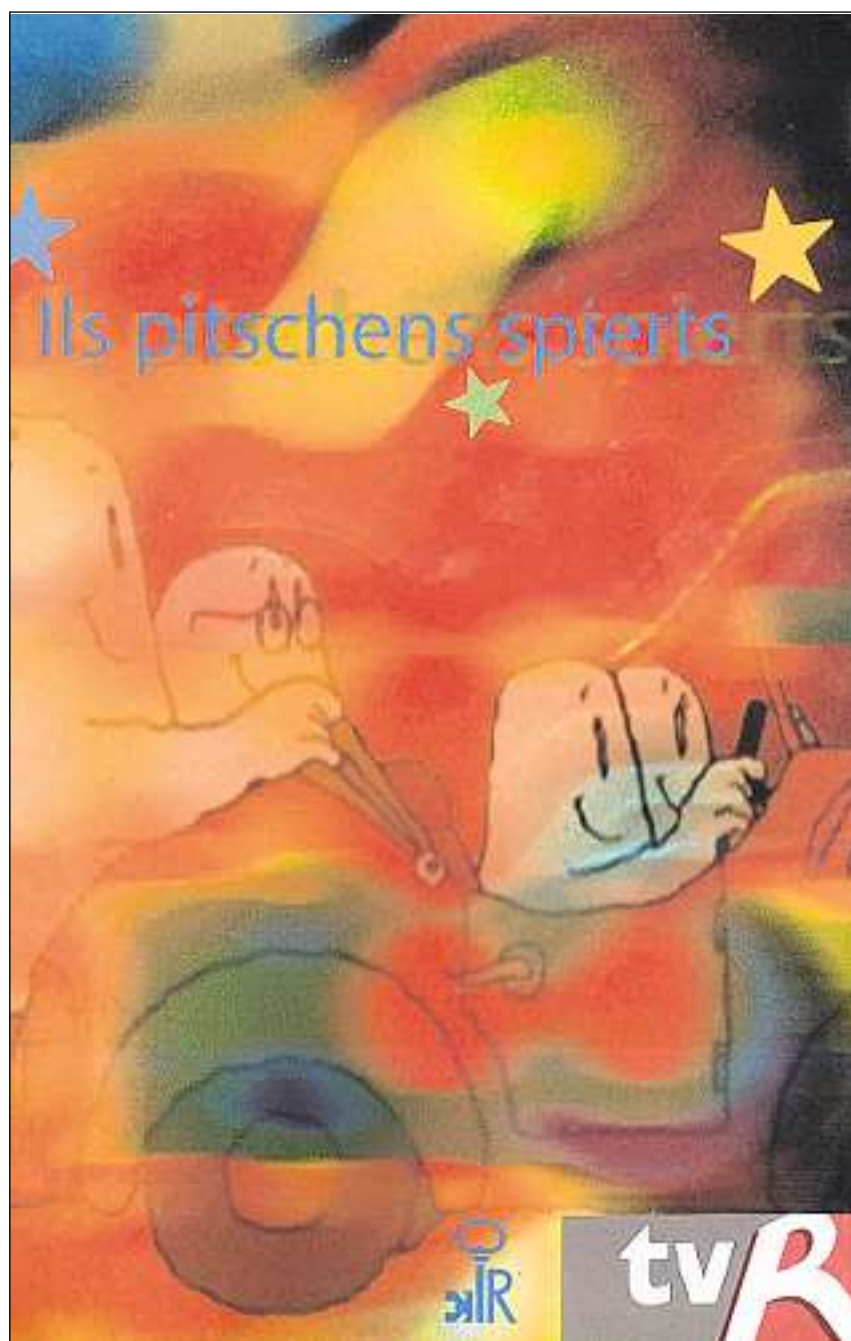
Ils pitschens spierts filan tras il chastè da Mac Gregor. Els fan il giu da sa zuppar. «Hmmm ... Ussa tschertgain nus Mac Gregor gia dapi onns – e na chattain simplamain betg el», di Hendri tut trist. Era Albert è planet stuf: «Nus tschertgassan plitost da mangiar che adina quests spierts.» Ma grazia a l'agid dal chaun Mac Wau han ils quatter tuttina anc success: «Guardai Mac Wau! El savura insatge! Dai, nus gain suenter ad el!» En in zup secret chattan ils spierts Mac Gregor. Ussa è Mac Wau londervi. Ma el na vul betg sa zuppar. «Ma ussa va!» cumonda Tina. Trist s'absenta il chaun. Suenter ina pezza

cloma Tina: «Ti has gudagnà, Mac Wau! Nus na ta chattain betg.» Ma il chaun na sa fa betg vesair. Els tschintg sa fan quitads: «Oh na! Forsa n'ha el betg chapì noss giu! Ou! El crai segir che nus na veglian betg el.» Nua sa zuppa il chaunin?

Da tutta sort giasts

Hendri ha novas per ils pitschens spierts: l'onda Gina vegn puspè tar els e prenda il pitschen Murezi, in spiertin sfarfatg, cun sai. «Oh, na!» cloma Tina. «La davosa gia èsi stà sgarschavel. El ha rut trais cordas da mia arpa.» Ed Albert agiunscha: «Ed el ha tratg mes egliers en pigna!» Hendri ha in'idea: «Nus al stuain mussar tgi che cumonda las festas.» Ils quatter scutinan e rin. Tge surpraisa vegnan els ad avair per Murezi?

Ina notg dasda Albert ils auters spierts: «Spert! Il chastè è tut pachetà en glatsch.» «Quai n'è betg glatsch Albert, quai è naiv!» respunda Hendri suenter avair analisà la situaziun. Dador chasa èsi fradaglias. Per sa stgudar mangian ils quatter spierts ina schuppa da carrottas e sa preparan lura per ina battaglia da bottas da naiv. Ils spierts decidan da far in um da naiv. Andetgamain cumpara in striun e dumonda Hendri: «Co poss jau gidar tai?» «Jau avess in grond giavisch...» «Oh! Vus lais segir far ina gronda festa e duvrais in capostriun.» «Na, en

Cuverta dal DVD «Ils pitschens spierts» (2005).

sasez betg. Jau duvress mo quai per in mument. ...» E Hendri empresta il cilindar dal striun ed al piazza sin il chau da l'um da naiv – che nunspetgadamain cumenza a discurrer: «Avais planisà insatge legher per mai?» L'um da naiv entra en il chastè e creescha in grond virivari. «I sto dar in rampign per al franar», manegia Tina. Be – tgenin?

Festas ed excursiuns

In di inscuntra Albert in commerziant: «Chau, mes giuven, piglia! Bigliets per la fiera!» «La fiera? Oh, grazia! Grondius! Nua è la fiera?» «Gist davos il crest. Ti stos mo suandar la musica.» Albert givla dal plaschaur. Els pitschens spierts sa legran. Albert vul ir sin il carusel dad otg e Tina mangiar vatta da zutger e paun da fiera. Gieri siemia da far carambolaschas cun autos da pugnar! «Super, ina sala cun spievels,» sa legra Hendri, «jau sun tut struvegià!» Hendri guarda Albert e di tuttenina: «Ma co vesas ti or?» Albert è sa transformà! Tge pon ils spierts be far per ch'el survegnia puspè sia furma normala?

Ils quatter spierts ed il pesch d'Albert decidan d'ir a campar. Finalmain han els chattà in post per metter si la tenda. Ma Albert n'è betg cuntent cun la tscherna. Els spierts tschertgan in lieu che plascha er ad Albert: «Qua! Qua èsi

bler meglier!» di Albert cur ch'els arrivon tar in mailer. «Jau hai uschè gugent maila. Mmh!» Ma er quel lieu n'è betg ideal. Els chattan in auter lieu cur che Gieri bada ch'el ha emblidà ses nov dragun. Il spiert è fitg trist, ma Albert al empresta ses pesch. Ussa pon els finalmain meter si la tenda. «Quai è fatg en dus e dus quatter!» Ha Hendri propi raschun?

Ils quatter spierts fan puspè ina giada in picnic. «Propi, in excellent picnic», manegia Hendri. «Hou, hai anc insatge?» vul Albert savair. «Na, tut è davent, i ma displascha. Ti has mangià dapli che nus tuts ensemen», respunda Tina. «Jau n'hai betg anc dà da mangiar al pesch. Quel mora da la fom. Jau sun prest da return», di Albert e va davent. El turna cun il pesch: «Ou, guardai, il pesch! El è tut trist. Normalmain noda el e fa sigls or da l'aua cura che jau vegn. Ma questa notg na sa mo va el betg! Forsa stuessan nus ir a spass cun el. El dovra in pau distracziun.» «Spetga! Peschs na van betg a spass, els nodan. Nus al stuain laschar nudar.» Diteg e fatg. Els spierts laschan nudar il pesch en ina funtauna. Andetgamain na vesan els betg pli el. «Pe-esch! Ve qua tar mai!» cloma Albert. Ma ins na vesa nagins fastizs dad el. Els spierts decidan da far in'acziun da retschertga e siglian en la funtauna cun lur equipament da sfunsar...

Unitads didacticadas

Per il diever en scola primara ha la grupp da project «rg en scola» creà unitads didacticadas e fegls da lavur tar las singulas aventuras dals pitschens spierts. Mintga unitad ha differentas finamiras sco: schliar dumondas en furma da «multiple choice» u a bucca; observar bain ina scena e reguardar objects concrets; dissegnar u descriver ina situaziun, ina persuna u ina sequenza dal film; discutir dumondas concretas che naschan cun guardar ina sequenza da film/in'istorgia; giugar a sa zuppar e dumbrar fin diesch en rg avant che tschertgar ils conscolars; dumbrar chaussas concretas (peschs, fanestras, spierts, flurs, e.u.v.) che vegnan avant sin ils maletgs e nudar la cifra gista; eleger tranter duas pussaivladads la muntada correcta d'in pled en rg; ordinar singuls maletgs da la sequenza da film.

In exempel: Unitad 1 – l'urizi

Dumondas tar il fegl da lavur:

1. Dumondas pertutgant l'emprima part dal film

Quants spierts èn en letg? (> quatter)
Tge ves'ins davos ils letgs dals spierts? (> cudeschs)
Tge color ha la cuverta da letg dal spiert che ha tema? (> verd)
Tge ves'ins sin la cuverta da letg melna? (> egliers)
Las quantas èsi sin l'ura dals spierts? (> las dudesch)
Quants spierts stattan a la fanestra? (> trais)
Co sa numna quel spiert che sa zuppa? (> Gieri)

2. Dumondas pertutgant la segunda part dal film

(Ils scolars ston eleger mintgamai la resposta correcta e scriver il bustab che tutga tar la resposta gista en il quader correspondent. Els bustabs furman la soluziun URIZI.)

Da tge ha Gieri tema?	U dals chametgs	B dal stgir
Tge less Albert (il spiert cun ils egliers) far?	A durmir	R mangiar ensolver
Tge sto Gieri far per ch'i na capita nagut?	L sa zuppar	I cruchar la detta
Co sa senta Gieri suenter ch'il chametg al ha tutgà?	Z grondius e plain forza	P mal
Ha Gieri fom suenter il disletg?	I gea	O na

3. Dumondas pertutgant la terza part dal film

Tge schabegia cur che Gieri va tras chasa?
Las quantas mussa l'ura suenter che Gieri è passà speravia?
Tge color ha il toster dals spierts?
Tge capita cun l'ensolver dals spierts?
Tge tegna Gieri en maun?
Nua van ils spierts cun Gieri?
Co ha num la doctoressa?
Tge color ha l'auto dals spierts?

Tge spetga il furbaz Murezi davos la «porta scumandada»?

Ils pitschens spierts fan in um da naiv.

Gieri vegn tutgà d'in chametg.

Mac Wau chatta il zup secret da Mac Gregor.

La preschentaziun:

Jacques Duquennoy. Ils pitschens spierts. [DVD cun 7 istorgettas, total 47 min.]. Cuir 2005.

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=340
www.chatta.ch